

Belangrijke aandachtspunten Comité van Toezicht ILG

Het Comité van Toezicht ILG (CvT ILG) is in september 2009 door de Minister ingesteld om de prestaties ILG te beoordelen. Sinds haar oprichting heeft het CvT ILG twee rapportages uitgebracht. De 1e rapportage is uitgebracht aan de Minister (juni 2010), de 2e rapportage is uitgebracht aan de staatssecretaris (november 2010). In deze rapportages zijn bevindingen en aanbevelingen gegeven over het systeem ILG, de invulling van de systeemverantwoordelijkheid, het ILG-proces, de kwantitatieve beoordeling van de gegevens in de voortgangsrapportages en (op verzoek van de Minister) de cijfers in de Mid Term Review (MTR).

In het aan u uitgebrachte advies op 16 November 2010 heeft het CvT ILG u geadviseerd prudent om te gaan met investeringen en gerealiseerde prestaties in het landelijk gebied. Tevens zijn opmerkingen gemaakt over de invulling van de systeemverantwoordelijkheid. Daartoe is het naar de mening van het CvT ILG gewenst het huidige investeringstijdvak af te ronden en in lijn met de uitkomsten van de MTR de nodige aanpassingen aan te brengen, mede in het licht van het Regeerakkoord en uw brief aan de provincies van 20 Oktober 2010. Inmiddels vinden mede op ambtelijk niveau besprekingen plaats met de provincies om de voorgenomen beleidswijzigingen vorm te geven.

Ter ondersteuning van de besluitvorming brengt het CvT ILG de volgende overwegingen onder uw aandacht.

1. Tot en met 2009 is ca € 2 miljard aan rijksbegrotingsgelden via het Groenfonds aan de provincies ter beschikking gesteld. Veel onderwerpen liggen volgens de voortgangsrapportages op schema. De als groot project benoemde EHS vertoont achterstanden, die mede worden veroorzaakt door de omvang en de complexiteit van dit plan. Van de voorgenomen robuuste verbindingen is nog niet veel terechtgekomen. De kwaliteit van de geleverde provinciale prestaties kan door het CvT ILG nog niet worden vastgesteld, omdat deze is voorzien in 2014.
2. Ongeacht op welk moment de decentralisatie van budgetten ingaat, zal de stand van zaken, zowel wat betreft de bestede rijksmiddelen als de resultaten bij de afzonderlijke provincies op dat moment moeten worden vastgesteld. Dit houdt in dat inzage moet worden verkregen in de kwantiteit en kwaliteit van de gerealiseerde prestaties, onderhanden werk, bestedingen en aangepane bestuurlijke en juridische verplichtingen.

Het bepalen van de stand is een ingewikkeld proces dat zorgvuldig georganiseerd moet worden en waar niet teveel tijd overheen moet gaan. Het CvT ILG kan vanuit zijn neutrale positie hiervoor worden ingezet. Wij horen dit graag van u.

3. De rijksbijdrage aan de provincies is bepaald op basis van normkosten per prestatie. In veel gevallen is door de provincies meer besteed dan afgesproken op basis van de normkosten. Voor de afrekening van de verleende voorschotten zullen daarom de door provincies geleverde prestaties moeten worden vastgesteld, zoals voorzien in de taakstelling van het CvT ILG.
4. De huidige WILG regelt dat de besluitvorming over de inrichting van het landelijk gebied in handen ligt van Gedeputeerde Staten, met in achtneming van het landelijke meerjarenplan en de provinciale meerjarenplannen. Daarmee is de besluitvorming reeds gedecentraliseerd. De financiering van de WILG (als specifieke uitkering) via het ILG is gebaseerd op een vorm van cofinanciering, waarin rijk en provincies beide een evenwichtige bijdrage leveren. Het CvT ILG heeft bij zijn 2^e rapportage u er op gewezen dat de provincies in hun financiële bijdragen achterstand hebben. Dit kan een probleem opleveren voor de afrekening van de prestaties in de Bestuursovereenkomst, die worden geschrapt.
5. De berichten die het CvT ILG bereiken, wijzen er op dat de provincies sinds uw brief van 20 Oktober pas op de plaats hebben gemaakt. Kennelijk is door de provincies deze datum als een fatale datum beschouwd. Uit de visitaties van het CvT ILG is het beeld ontstaan dat de provincies samen met het Rijk in de afgelopen jaren belangrijke resultaten hebben bereikt, zowel op het gebied van landbouwreconstructie als natuur. Voor de projecten die het Rijk stop wil zetten, ontstaat door deze reactie het risico van aanzienlijke doelmatigheidsverliezen. Voor de projecten die de provincies af kunnen maken, geldt dit niet.

6. In de 2^e rapportage hebben wij gemeld dat van de gerapporteerde juridische verplichtingen in de MTR nog niet is onderzocht in hoeverre deze verplichtingen daadwerkelijk "harde" verplichtingen zijn. De indruk bestaat dat provincies het begrip "juridische verplichting" verschillend interpreteren.

De provincies bepalen nu zelfstandig de stand van de juridische verplichtingen uit hoofde van de rijksbijdrage zonder dat het ministerie van EL&I hierbij voldoende betrokken is. Dit zal kunnen leiden tot een extra controleslag om de hardheid van de verplichtingen door het rijk te beoordelen. Er bestaat een verhoogd risico dat provincies een eigen, zelfstandige invulling gaan geven aan het begrip "juridische verplichting" waardoor de rechtmatige afwikkeling van de voorschotten tussen Rijk en provincies in gevaar komt.

Voer daarom de beoordeling van de prestaties uit zoals in de Bestuursovereenkomsten is afgesproken en hanteer deze als afrekenmechanisme. Dat wil zeggen dat alleen gevalideerde prestaties in aanmerking komen voor definitieve vaststelling. Gevalideerde prestaties maal de kostennorm 2006 levert de stand van de rijksverplichting. Daarmee komt de rechtmatige afwikkeling van voorschotten, zowel in de rijksbegroting als in de provinciale begroting niet in gevaar. Deze aanpak kan onnodige lastendruk voorkomen, omdat geen bemoeienis van het Rijk nodig is bij de vaststelling van onder meer de juridische hardheid van verplichtingen, de stand van het onderhanden werk of de feitelijke provinciale bestedingen. Het CvT ILG kan deze systematiek nader toelichten en u hierbij verder van advies dienen.

7. Wikkel het huidige ILG investeringstijdvak dat loopt tot en met 2013 ordelijk en volgens de regels van de WILG af door de huidige bestuursovereenkomsten in overleg met de provincies aan te passen op het gewijzigde beleid. Hiermee wordt voorkomen dat voor een korte periode een ingewikkeld en risicovol wetwijzigingstraject moet worden ingezet en dat onverantwoord kapitaalverlies optreedt.

De huidige voornemens van het kabinet zijn naar de mening van het CvT ILG te realiseren via de systematiek van de bestuursovereenkomsten. Dit houdt in dat de decentralisering van het ILG budget via Algemene Maatregel van Bestuur (zoals aangegeven in de financiële verhoudingswet artikel 13) kan worden geregeld. De aanpassing van de WILG kan dan in gaan op 1 januari 2014, waardoor de wetwijziging is losgekoppeld van de decentralisatie.

8. Neem zo spoedig mogelijk een besluit over de afwikkeling van de normkostenkwestie. De normkosten systematiek betekent dat na vaststelling van de gerealiseerde prestaties afrekening van de verleende voorschotten kan plaatsvinden. Het CvT ILG acht het van belang dat aan de provincies duidelijkheid wordt gegeven over de problematiek van de gestegen kosten, gezien de verwachte impact op de provinciale begrotingen.

Het CvT ILG realiseert zich dat er diverse ontwikkelingen gaande zijn en dat de tijden zijn veranderd. Desondanks hecht het CvT ILG aan duidelijkheid over de wijze waarop één en ander gaat verlopen. Mede gezien de mogelijkheid, te wijzigen taakinfilling van het CvT ILG die van veel toegevoegde waarde kan zijn. Daarom wil het CvT ILG op korte termijn graag met u hierover van gedachten wisselen.